

UDK 929:268"1935-1943"Salač
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 3. 3. 2010.
Prihvaćeno za objavljivanje: 6. 5. 2010.

KATEHETSKA DJELATNOST JOSIPA SALAČA U ŽENSKIM REALNIM GIMNAZIJAMA U ZAGREBU

Josip ŠIMUNOVIĆ, Zagreb

Članak govori o katehetskoj djelatnosti Josipa Salača. On je kao kateheta, vjeroučitelj predavao vjeronauk u Državnoj prvoj ženskoj realnoj gimnaziji i Državnoj nepotpunoj ženskoj realnoj gimnaziji odnosno (Državnoj) trećoj ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu. Vremensko razdoblje Salačeve katehetske djelatnosti u tim dvjema zagrebačkim ženskim realnim gimnazijama jest razdoblje od 1935. do 1943., dakle, nepunih deset godina.

KLJUČNE RIJEČI: *Josip Salač – kateheta, vjeroučitelj, Državna prva ženska realna gimnazija u Zagrebu, Državna treća ženska realna gimnazija u Zagrebu.*

Uvodne napomene

Prije dvije godine (2008.) prošlo je stotinu godina od rođenja pomoćnoga zagrebačkog biskupa mons. dr. Josipa Salača, Daruvarčanina i zaslužnog pripadnika češke manjine u Republici Hrvatskoj. O njemu se jako malo zna i piše. Zato je spomenuta 2008. godina proglašena u Požeškoj biskupiji *Godinom biskupa Josipa Salača*.¹ Proglašenje *Godine biskupa Josipa Salača* bila je dobra prilika da se ljudi Salačeva zavičaja, ali i šira javnost, bolje upoznaju s osobom biskupa Josipa Salača koja je svojim životnim primjerom i zauzetim djelovanjem ostavila neizbrisiv trag u povijesti Katoličke crkve u Republici Hrvatskoj.² Tijekom cijele 2008. godine održavana su prigodna predavanja da bi se što bolje upoznala osoba i djelatnost biskupa Josipa Salača, a središnji događaj bio je *Znanstveni skup o stotoj obljetnici rođenja biskupa Josipa Salača*, održan u Daruvaru 8. studenoga. S mnogo se aspekata može *orisati* osoba i djelatnost uglednoga Daruvarčanina i tako tu važ-

¹ Nakon podjele Zagrebačke nadbiskupije na Varaždinsku biskupiju i Požešku biskupiju, grad Daruvar pripada Požeškoj biskupiji. Zato je požeški biskup mons. dr. Antun Škvorčević proglasio u Požeškoj biskupiji 2008. godinu *Godinom biskupa Josipa Salača* da se ne bi prepustio povijesnom zaboravu lik uzornog svećenika, odgojitelja i profesora Josipa Salača.

² Usp. Ivan ULDRIJAN, »I zavičaj napokon upoznaje biskupa Salača. Uz Godinu biskupa Josipa Salača – Razgovor s povjesničarom dr. Vjenceslavom Heroutom«, u: *Glas Koncila* (2008.), br. 31., str. 29.

nu osobu iz života Crkve u Zagrebačkoj nadbiskupiji izvući iz nepravdnoga povijesnog zaborava crkvene i nacionalne baštine.

Papa Benedikt XVI. je 19. lipnja 2009. svečano proglasio *Godinu svećenika*. Crkva u Republici Hrvatskoj može *Godinu svećenika* obilježiti poticajima da se progovori o zaslužnim, a u povijesti prešućivanim svećenicima Crkve u Republici Hrvatskoj. Među zaslužne, a u povijesti prešućivane svećenike svakako možemo ubrojiti i Josipa Salača. Dr. Vjenceslav Herout, u razgovoru za katolički tjednik *Glas Koncila*, prigodom *Godine biskupa Josipa Salača* ističe: »O crkvenim se stvarima općenito u dijelu prošlosti malo pisalo, a ako se i pisalo, to je bilo u negativnom kontekstu. Zašto su njega prešutjeli – čak i novine češke manjine koje su pisale, primjerice o smrti daruvarskih župnika Etingera ili Kleflina, a nisu napisali nijednu riječ kada je Salač postao biskup ili kad je umro – meni ostaje nejasno. Pokušao sam pronaći odgovor, ali na neka pitanja kao da nema odgovora. Jednostavno, mnogi su se povodili politikom stavljanja nekoga 'pod tepih'.«³ Tadašnjim ljudima na vlasti najviše je odgovaralo da se neke osobe jednostavno zaborave. Da se osoba nekadašnjega zagrebačkog pomoćnog biskupa ne bi zaboravila i nakon 2008. godine, neka ide skromno u prilog i ovaj članak, koji prikazuje Salačevu prisutnost u društvu, konkretno njegovu katehetsku djelatnost u ženskim realnim gimnazijama u Zagrebu u prvoj polovini dvadesetoga stoljeća.

Prije nego što progovorimo o katehetskoj djelatnosti Josipa Salača u ženskim realnim gimnazijama u Zagrebu, donosimo važne podatke iz njegova životopisa.

1. Životopis Josipa Salača

Josip Salač rođen je 22. siječnja 1908. u Daruvaru u obitelji Antuna i Francike Salač rođ. Douda. Osnovnu školu, nižu gimnaziju i tri razreda više gimnazije završio je u rodnome Daruvaru, a završni razred u Novoj Gradišci, gdje je i maturirao 1926. godine. Nakon mature radio je kao poštanski činovnik u zagrebačkoj Pošti, a neko vrijeme boravio je i u Beogradu na višem poštarskom tečaju, nakon kojega je izvanredno upisao Pravni fakultet u Zagrebu. No 1928. godine prestaje sa studiranjem na Pravnome fakultetu i upisuje Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu te stupa u Bogoslovno sjemenište Zagrebačke nadbiskupije. Na Katoličkome bogoslovnom fakultetu diplomirao je 1932. godine. Od 1935. do 1936. djelovao je kao vjeroučitelj, kateheta u Državnoj prvoj ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu, a od 1936. do 1943. na Državnoj nepotpunoj ženskoj realnoj gimnaziji odnosno (Državnoj) trećoj ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu. U međuvremenu položio je profesorski ispit za vjeroučitelja 1938. godine i doktorirao na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1942. godine. Kao vicerektor i duhovnik u Bogoslovnom sjemeništu djelovao je od 1943. do 1948. Tadašnje komunističke vlasti uhitile su ga i zatvorile 1. studenoga 1950. Nakon povratka iz zatvora 1953. do početka 1954. nastavio je sa službom duhovnika u Bogosloviji, a zatim je nekoliko mjeseci bio župnik u Suhopolju i Cabuni. Od kraja 1954. do rujna 1969. ponovno je vršio službu duhovnika u Bogosloviji. U travnju 1969. kardinal Franjo Šeper imenovao ga je kanonikom Prvostolnoga kaptola zagrebačko-

³ Isto.

ga, a u veljači 1970. imenovan je referentom Nadbiskupskoga duhovnoga stola. Potrebno je naglasiti da je na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu godinama predavao duhovno bogoslovlje, misiologiju i sociologiju, a posebno područje njegova zanimanja bila je liturgija. Papa Pavao VI. imenovao ga je 17. lipnja 1970. pomoćnim zagrebačkim biskupom. Od 1972. do 1975. bio je i generalni vikar i rektor Bogoslovije. Biskup Josip Salač umro je 19. prosinca 1975. u Zagrebu. Na molbu obitelji njegovi posmrtni ostaci prevezeni su 7. travnja 1978. u rodni Daruvar i položeni u obiteljsku grobnicu.⁴

Među biografskim podacima Josipa Salača pronalazimo da je on kao kateheta, kao vjeroučitelj, predavao katolički vjeronauk u Državnoj prvoj ženskoj realnoj gimnaziji i Državnoj nepotpunoj ženskoj realnoj gimnaziji odnosno (Državnoj) trećoj ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu. Vremensko razdoblje Salačeve katehetske djelatnosti u tim dvjema zagrebačkim ženskim realnim gimnazijama jest razdoblje od 1935. do 1943., dakle, nepunih deset godina.

U ovom dijelu članka koji donosi biografske podatke Josipa Salača, dobro je spomenuti i naglasiti nekoliko biografskih činjenica koje su važne za osvjetljavanje njegove katehetske djelatnosti.

Josip Salač pohađao je realnu gimnaziju u rodnom Daruvaru, ali i u Novoj Gradišci.⁵ Podatak nije toliko bitan u obradi teme koju donosi ovaj članak, ali ipak radimo poveznicu Salačeve završene gimnazije s gimnazijama u kojima je kao vjeroučitelj djelovao i predavao katolički vjeronauk. Završio je realnu gimnaziju i u realnoj gimnaziji kao vjeroučitelj prenosio znanje iz katoličkoga vjeronauka. *Missio canonica* (kanonski mandat) za obavljanje katehetske službe u srednjoj školi dobiva 14. rujna 1934.⁶ Nakon nešto više od tri mjeseca, 27. prosinca iste godine, Ministarstvo prosvjete u Beogradu imenuje Josipa Salača za honorarnog nastavnika na Državnoj prvoj ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu sa sjedištem na Katarininu trgu.⁷ Isto Ministarstvo 10. lipnja 1935. postavlja Salača za suplenta⁸ u spomenutoj gimnaziji.⁹

U Osobniku Josipa Salača, koji je vodio Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu, pronalazimo zabilježbu da Ministarstvo prosvjete u Beogradu svojim dekretom 6. kolovoza 1937. premješta Josipa Salača na službu u Državnu realnu gimnaziju u Sisak, ali također stoji

⁴ Usp. NAZ, NDS: Osobnik Josipa Salača; I. ULDRIJAN, »I zavičaj napokon upoznaje biskupa Salača. Uz Godinu biskupa Josipa Salača – Razgovor s povjesničarom dr. Vjenceslavom Heroutom«, u: *Glas Koncila* (2008.), br. 31., str. 29.

⁵ Usp. NAZ, NDS: Osobnik Josipa Salača.

⁶ Usp. Dekret H 83 od 14. 9. 1934., u: NAZ, NDS: Osobnik Josipa Salača.

⁷ Usp. Ministarstvo prosvjete Beograd, Dekret Sn 454 Ji od 27. 12. 1934. Imenovanje za honorarnog nastavnika na Državnoj prvoj ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu. Zabilježba u: NAZ, NDS: Osobnik Josipa Salača. Ovaj podatak ne slaže se s podatkom koji je objavljen u Izvještaju Državne prve ženske realne gimnazije u Zagrebu za školsku godinu 1934./35. U tom Izvještaju stoji kako je Josip Salač postavljen za honorarnog nastavnika katoličke vjeroispovijesti na toj gimnaziji odlukom Ministra prosvjete od 10. siječnja 1935. godine S. N. br. 45471/34. Usp. DRŽAVNA PRVA ŽENSKA REALNA GIMNAZIJA U ZAGREBU: *Izvještaj za školsku godinu 1934–5*, Godište 42., Tisak Jugoslavenske štampe d.d., Zagreb, 1935., str. 5.

⁸ Suplent – zamjenik (naziv za profesorskog vježbenika u državnoj službi); pomoćni učitelj (i na visokim školama). Usp. Bratoljub KLAJČ, *Rječnik stranih riječi A–Ž*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1990., str. 1280.

⁹ Usp. Ministarstvo prosvjete Beograd, Dekret Sn 588 od 10. 6. 1935. Postavljen za suplenta u Državnoj prvoj ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu, u: NAZ, NDS: Osobnik Josipa Salača.

napomena da je dodijeljen na rad u Zagreb.¹⁰ Dekretom od 13. lipnja 1939. Ministarstvo premješta Salača u Državnu treću žensku realnu gimnaziju u Zagreb.¹¹ Je li Salač bio u Sisku ili ne? Prema Osobniku nije bio, a prema dostupnim primarnim i sekundarnim izvorima Državnog arhiva u Zagrebu nije baš posve jasno. U jednim se vidi Salačeva neprekinuta vjeroučiteljska djelatnost u Zagrebu u spomenutim gimnazijama (dnevnicu rada pojedinih dostupnih razrednih odjela), a u drugima se donosi neprekinuta prisutnost u Nastavničkom zboru na kraju školskih godina s učiteljskim statusom, razrednim odjelima kojima je predavao i satnicom, ali i s odlukama oko premještaja u Sisak i vraćanja u Treću žensku realnu gimnaziju u Zagrebu. Povjesničar dr. Vjenceslav Herout, u spomenutom razgovoru za *Glas Koncila*, također ne spominje Salačevu prisutnost u Državnoj realnoj gimnaziji u Sisku.¹² U Salačevu životopisu, koji je priložen u Osobniku, a koji je poslao dr. Janko Penić prigodom imenovanja Salača začasnim kanonikom Prvostolnog kaptola zagrebačkog, stoji samo da je od 1935. do 1943. bio vjeroučitelj na Ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu.¹³

U razdoblju vjeroučiteljskog djelovanja neprestano se usavršuje. Proforski ispit za vjeroučitelja položio je 19. studenoga 1938.¹⁴ Te iste godine Ministarstvo prosvjete u Beogradu postavlja ga za profesora u VIII. položajnoj grupi,¹⁵ a 1942. doktorirao je na Katoličko-me bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

2. Ukratko o gimnazijama u kojima je djelovao Josip salač kao vjeroučitelj

2.1. Državna prva ženska realna gimnazija u Zagrebu

Josip Salač djelovao je samo jednu godinu u Državnoj prvoj ženskoj realnoj gimnaziji. Zanimljivo je kako je Gimnazija u različitim vremenskim razdobljima, uvjetovanostima i povijesnim prilikama mijenjala svoje nazive. Radi povijesne cjelovitosti donosimo tabelarni prikaz naziva Gimnazije u pojedinim vremenskim razdobljima i njezina sjedišta.¹⁶

¹⁰ Usp. Ministarstvo prosvjete Beograd, Dekret Snbi 28514 od 6. 8. 1937. Premješten u Državnu realnu gimnaziju u Sisak (ali stoji napomena da je dodijeljen na rad u Zagreb Snbi 285i3 od 6. 8. 1937.), u: NAZ, NDS: Osobnik Josipa Salača.

¹¹ Usp. Ministarstvo prosvjete Beograd, Dekret V.bi 2260 od 13. 6. 1939. Premješten iz Siska u Državnu treću žensku realnu gimnaziju u Zagreb, u: NAZ, NDS: Osobnik Josipa Salača. Datum premještaja ne slaže se s Izvještajem Treće ženske realne gimnazije u Zagrebu za školsku godinu 1939./40. U Izvještaju je objavljeno da je Josip Salač profesor Realne gimnazije u Sisku, premješten na Treću žensku realnu gimnaziju u Zagrebu po molbi i odlukom Ministra prosvjete V. br. 2260 od 14. lipnja 1939. Usp. TREĆA ŽENSKA REALNA GIMNAZIJA U ZAGREBU: *Izvještaj za školsku godinu 1939–40.*, Godina V., Hrvatski tiskarski zavod d.d., Zagreb, 1940., str. 4.

¹² Usp. I. ULDRIJAN, »I zavičaj napokon upoznaje biskupa Salača. Uz Godinu biskupa Josipa Salača – Razgovor s povjesničarom dr. Vjenceslavom Heroutom«, u: *Glas Koncila* (2008.), br. 31., str. 29. Marijan Lipovac u knjizi *Biskup Josip Salač* tvrdi da je Josip Salač bio vjeroučitelj u Sisku! Usp. Vjenceslav HEROUT – Marijan LIPOVAC, *Biskup Josip Salač*, Požega, 2009., str. 47.

¹³ Usp. Životopis Josipa Salača, u: NAZ, NDS: Osobnik Josipa Salača.

¹⁴ Usp. DRŽAVNA TREĆA ŽENSKA REALNA GIMNAZIJA U ZAGREBU: *Izvještaj za školsku godinu 1938–39*, Godina IV., Tiskara Gustav Seligmann, Zagreb, 1939., str. 10–11.

¹⁵ Usp. Ministarstvo prosvjete Beograd, Dekret II. bi 363vi od 19. 11. 1938. Postavljen za profesora u VIII. položajnoj grupi, u: NAZ, NDS, Osobnik Josipa Salača.

¹⁶ Usp. Mihaela TOPOLOVEC ROZGA, *Leksikon škola na području grada Zagreba, Državni arhiv u Zagrebu*, Zagreb, 2008., str. 12. Usp. također: Branka MOLNAR (ur.), *Vodič kroz fondove Državnog arhiva u Zagrebu*, Svezak 1., Zagreb, 2008., str. 339.

Naziv gimnazije	Vremensko razdoblje	Sjedište gimnazije
Privremeni ženski licej	1892.–1913.	Zagreb. Prostorije Obrtne škole na Sveučilišnom trgu (danas Trg maršala Tita). Od 1896. na Katarininu trgu.
Kraljevska ženska realna gimnazija u Zagrebu	1913.–1921.	Zagreb, Katarinin trg
Kraljevska prva ženska realna gimnazija u Zagrebu	1921.–1924.	Zagreb, Katarinin trg
Državna prva ženska realna gimnazija u Zagrebu	1924.–1940.	Zagreb, Katarinin trg
Prva ženska realna gimnazija u Zagrebu	1940.–1941.	Zagreb, Katarinin trg
Državna prva ženska realna gimnazija u Zagrebu	1941.–1945.	Zagreb, Katarinin trg
VI. ženska gimnazija	1945.–1954.	Zagreb, Katarinin trg 5
VI. mješovita gimnazija	1954.–1977.	Zagreb, Katarinin trg 5
Ugostiteljsko-hotelijerski obrazovni centar (zajedno s Ugostiteljsko turističkom školom)	1977.–1991.	Zagreb, Trg Katarine Zrinske 5
VI. gimnazija (Gornjogradska gimnazija)	1991.– danas	Zagreb, Trg Katarine Zrinske 5

Iz tabelarnog prikaza vidljivo je da je Josip Salač kao vjeroučitelj poučavao u gimnaziji službenog naziva Državna prva ženska realna gimnazija u Zagrebu, a danas je to VI. gimnazija tzv. Gornjogradska gimnazija u Zagrebu.

2.2. Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu

Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu djelovala je svega dvadeset i jednu godinu. Osnovana je 12. prosinca 1935., a prestala je s radom 1956. godine. U toj je gimnaziji Josip Salač kao vjeroučitelj djelovao od njezina osnutka pa do 1943. Kao i Prva ženska realna gimnazija, tako i ova gimnazija, u različitim vremenskim razdobljima i povijesnim prilikama mijenja svoje nazive, što potvrđuje tabelarni prikaz.¹⁷

Naziv gimnazije	Vremensko razdoblje	Sjedište gimnazije
Državna nepotpuna ženska realna gimnazija u Zagrebu ¹⁸	1935.-1937.	Zagreb, Katarinin trg
Državna treća ženska realna gimnazija u Zagrebu	1937.-1940.	Zagreb, Klaićeva 1
Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu	1940.-1941.	Zagreb, Klaićeva 1
Državna treća ženska realna gimnazija u Zagrebu	1941.-1945.	Zagreb, za vrijeme Drugoga svjetskog rata nalazi se u prostorijama škole sestara milosrdnica, Savska 77
VIII. ženska gimnazija	1945.-1956.	Zagreb, Klaićeva 1

¹⁷ Usp. M. TOPOLOVEC ROZGA, *Leksikon škola na području grada Zagreba, Državni arhiv u Zagrebu, Zagreb, 2008.*, str. 14. Usp. također: B. MOLNAR (ur.), *Vodič kroz fondove Državnog arhiva u Zagrebu, Svezak 1.*, Zagreb, 2008., str. 343.

¹⁸ Državna nepotpuna ženska realna gimnazija u Zagrebu osnovana je kao nepotpuna, što znači da je u svojim počecima imala samo prva četiri niža razreda. Ona se sa svoja četiri niža razreda i šesnaest razrednih odjela odvojila od Državne prve ženske realne gimnazije u Zagrebu.

U vrijeme Salačeva djelovanja u Trećoj ženskoj realnoj gimnaziji, sama je Gimnazija četiri puta mijenjala svoje ime i tri puta adresu sjedišta.

Tijekom 1956. godine VIII. ženska gimnazija bila je rasformirana. Niži razredi VIII. ženske gimnazije pripojeni su osmogodišnjoj školi u Klaićevoj ulici, a viši razredi raspoređeni su na I., IV. i V. gimnaziju. Inventar škole bio je razdijeljen između V. gimnazije u Klaićevoj ulici, osmogodišnje škole u Klaićevoj ulici, XIV. gimnazije i Srednje stručne učiteljske škole.

Dobro je napomenuti da VIII. ženska gimnazija nema veze s današnjom VIII. gimnazijom, tj. Gimnazijom Tituša Brezovačkog u Habelićevoj ulici u Zagrebu. Iste godine kada je ukinuta VIII. ženska gimnazija, osniva se nova VIII. eksperimentalna gimnazija u Dobojskoj bb. Godine 1962. IX. gimnazija (mješovita) mijenja svoju lokaciju iz Savske 77 u Dobojsku bb. Od tog vremena u Dobojskoj djeluju VIII. i IX. gimnazija, koje su 1966. integrirane u Gimnaziju »Trešnjevka«. Prema dostupnim podacima u Savskoj 77, od 1962. pa do 1964., kada se javlja XI. gimnazija, ne djeluje niti jedna gimnazija.¹⁹

3. Katehetska djelatnost Josipa Salača u Državnoj prvoj ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu

Od svih dostupnih primarnih izvora u Državnom arhivu u Zagrebu, jedino u zapisnicima sjednica Nastavničkoga savjeta od školske godine 1932./33.–1937./38. nalazimo spominjanje imena Josipa Salača. Naime, u Zapisniku XII. redovite sjednice Nastavničkoga savjeta, održane 30. kolovoza 1935., navodi se kako su na sjednici bili nazočni svi nastavnici osim gospođa i gospode među kojima je i prezime Josipa Salača. Na toj sjednici odlučilo se da zaziv Duha Svetoga bude 11. rujna 1935., dan prije početka nove nastavne godine.

Prema zapisnicima ostalih sjednica Nastavničkoga savjeta Državne prve ženske realne gimnazije u Zagrebu, održanima u školskim godinama 1934./35. te 1935./36., Josip Salač kao član Nastavničkoga savjeta bio je nazočan i sudjelovao je u radu tog tijela Gimnazije.²⁰

U Državnoj prvoj ženskoj realnoj gimnaziji, kako donosi njezin Izvještaj za školsku godinu 1934./35., koji koristimo kao sekundarni izvor za obradu naše teme, Josip Salač bio je vjeroučitelj zajedno s dr. Franjom Šeperom. Predavao je vjeronauk 1. a, 1. c, 1. e, 2. a, 2. c, 3. a, 3. c, 4. a, 4. c, 5. a, 5. c, 7. a, i to u svakome razrednom odjelu po dva sata tjedno.²¹ Pritom se služio ovim odobrenim udžbenicima:

- za 1. razred: GUDEK, D.: Biblijska povijest za učenike srednjih škola;²²
- za 2. razred: GUDEK, D.: Biblijska povijest za učenike srednjih škola;²³
- za 3. razred: PEČEK, D: Liturgika;²⁴

¹⁹ Usp. M. TOPOLOVEC ROZGA, *Leksikon škola na području grada Zagreba, Državni arhiv u Zagrebu, Zagreb, 2008.*, str. 14. Usp. također: B. MOLNAR (ur.), *Vodič kroz fondove Državnog arhiva u Zagrebu, Svezak 1.*, Zagreb, 2008., str. 343.

²⁰ Usp. HR-DAZG-114 Prva ženska realna gimnazija u Zagrebu, sign. 24332, Zapisnik sjednica nastavničkog savjeta.

²¹ Usp. DRŽAVNA PRVA ŽENSKA REALNA GIMNAZIJA U ZAGREBU: *Izvještaj za školsku godinu 1934–5*, Godište 42, Tisak Jugoslavenske štampe d.d., Zagreb, 1935., str. 15.

²² Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. 26822 od 20. kolovoza 1934., u: *isto*, str. 29.

²³ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. 26822 od 20. kolovoza 1934., u: *isto*.

²⁴ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. br. 19320 od 10. kolovoza 1932., u: *isto*.

- za 4. razred: GUDEK, D.: Nauk kršćanski za rimokatoličke učenike IV. razreda srednjih i njima sličnih škola;²⁵
- za 5. razred: OBERŠKI, J.: Osnovi katoličke vjere;²⁶
- za 7. razred: nema odobrenih udžbenika.²⁷

4. Katehetska djelatnost Josipa Salača u (Državnoj) trećoj ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu

Za katehetsku djelatnost Josipa Salača u (Državnoj) trećoj ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu najviše podataka možemo iščitati iz dostupnih primarnih izvora: dnevnika pojedinih razrednih odjela²⁸ i Ljetopisa Gimnazije²⁹, koji se vodio od njezina osnutka 20. prosinca 1935. pa do 12. ožujka 1940. Za vrijeme Drugoga svjetskog rata, Ljetopis Treće ženske realne gimnazije u Zagrebu nije se vodio. Ponovno se počinje redovito voditi 12. svibnja 1945. U Ljetopisu Treće ženske realne gimnazije u Zagrebu nedostaju nastavne godine 1940./41.–1944./45., a među njima su tri nastavne godine katehetskog rada Josipa Salača (1940./41., 1941./42., 1942./43). Ljetopis Gimnazije redovito se objavljuje (osim ratnih godina) u tiskanim izvješćima za određenu školsku godinu, što koristimo kao sekundarne izvore.

Na prvoj stranici Ljetopisa Gimnazije piše: »Ukazom Nj. Veličanstva Kralja Petra II. na prijedlog G. Ministra prosvjete od 20. decembra 1935. br. 50088 na osnovu § 11 Zakona o srednjim školama otvorena je u Zagrebu Drž. Nep. ženska realna gimnazija.«³⁰ Odlukom ministra prosvjete S.N. br. 3616 od 12. veljače 1936. dodijeljeni su na rad novootvorenoj Državnoj nepotpunoj ženskoj realnoj gimnaziji nastavnici Državne prve ženske realne gimnazije, među kojima i Josip Salač.³¹

4.1. Nastavna djelatnost Josipa Salača

U školskoj godini 1935./36. Josip Salač, kao suplent u Državnoj nepotpunoj ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu, predaje vjeronauk u svih šesnaest razrednih odjela. Po razrednim odjelima i satnici to je izgledalo ovako:

- 1. a, 1. b, 1. c, 1. d, 1. e, 3. a, 3. b, 3. c, 3. d po jedan sat tjedno, a
- 2. a, 2. b, 2. c, 2. d, 4. a, 4. b, 4. c po dva sata tjedno.³²

²⁵ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. br. 3850 od 5. travnja 1933., u: *isto*.

²⁶ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. br. 38840 od 3. rujna 1931., u: *isto*.

²⁷ Usp. *isto*.

²⁸ Usp. HR-DAZG-116 Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu, sign. 23067, Dnevnik 1.a razreda Državne nepotpune ženske realne gimnazije za školsku godinu 1936./37.; sign. 23068, Dnevnik 2.a razreda Državne nepotpune ženske realne gimnazije za školsku godinu 1936./37.; sign. 23069, Dnevnik 4.a razreda Državne nepotpune ženske realne gimnazije za školsku godinu 1936./37.; sign. 23070, Dnevnik 3.a razreda Državne treće ženske realne gimnazije za školsku godinu 1937./38.

²⁹ Usp. HR-DAZG-116 Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu, sign. 24437, Ljetopis Treće ženske realne gimnazije u Zagrebu.

³⁰ *Isto*.

³¹ Usp. *isto*.

³² Usp. DRŽAVNA NEPOTPUNA ŽENSKA REALNA GIMNAZIJA U ZAGREBU: *Izveštaj za školsku godinu 1935–6*, Godište I., Tiskara Gustav Seligmann, Zagreb, 1936., str. 6–7.

U školskoj godini 1936./37. Salač predaje razrednim odjelima: 1. a, 1. b, 1. c, 2. c, 2. d, 3. b, 3. d, 4. a, 4. b, 4. c, 4. d i 4. e po dva sata tjedno.³³ U veljači 1937., odlukom ministra prosvjete, za honorarnog nastavnika vjeronauka postavljen je diplomirani teolog Juraj Paša, koji je predavao vjeronauk u ostalim razrednim odjelima.³⁴

U školskoj godini 1937./38. Josip Salač predaje 2. a, 2. c, 3. a, 3. c, 4. a, 4. c, 5. i 7. razredu po dva sata tjedno, a ostalim razrednim odjelima predaje dr. Stjepan Kukulja, honorarni nastavnik vjeronauka.³⁵ U tiskanom *Izvešću* Državne treće ženske realne gimnazije u Zagrebu zapisano je da je 22. veljače 1938. održana stručna konferencija za katolički nauk vjere, a referent je bio gospodin Josip Salač.³⁶ Također nalazimo i podatak kako je Josip Salač, suplent Realne gimnazije u Sisku dodijeljen na rad u ovu gimnaziju odlukom ministra prosvjete II br. 6589 od 8. ožujka 1938.³⁷

Tiskano *Izvešće* Državne treće ženske realne gimnazije u Zagrebu za školsku godinu 1938./39. bilježi odsutnost Josipa Salača, suplenta, radi polaganja profesorskog ispita od 21. do 27. listopada 1938. po odobrenju kr. Banske uprave, P.O. br. 77250 od 19. listopada 1938.³⁸ U iščitavanju tiskanog *Izvešća* za tu školsku godinu nailazimo na nejasnoću koju smo spomenuli u dijelu članka koji donosi biografske podatke Josipa Salača. Naime, on je postavljen za profesora Realne gimnazije u Sisku odlukom ministra prosvjete II br. 36301 od 3. siječnja 1939.,³⁹ a u Nastavničkom zboru Državne treće ženske realne gimnazije u Zagrebu na kraju školske godine 1938./39. upisan je s razrednim odjelima 1. a, 1. b, 2. a, 2. b, 3. a, 3. b, 4. a, 4. b, 5. a, 6. i 8. razreda kojima je predavao, zajedno sa satnicom. Uz njegovo ime stoji datum položenoga profesorskog ispita i promaknuće za profesora u VIII. položajnoj grupi.⁴⁰ Biografska činjenica Salačeva (ne)odlaska u Sisak još uvijek ostaje nedovoljno jasna, jer različiti izvori donose različita stajališta!

Vjeroučitelj Salač u školskoj godini 1939./40. predaje 1. a, 1. b, 2. a, 2. b, 3. a, 4. a, 4. b, 5. a, 6. a, 6. b, 7. a razredu.⁴¹ Te mu je školske godine dodijeljena dužnost čuvara inventara školske kapele.⁴² Tiskano *Izvešće* Treće ženske realne gimnazije u Zagrebu na prvim stranicama donosi kako je vjeroučitelj Josip Salač, profesor Realne gimnazije u Sisku, premješten na Treću žensku realnu gimnaziju u Zagrebu po molbi i odlukom ministra prosvjete V. br. 2260 od 14. lipnja 1939.⁴³

³³ Usp. DRŽAVNA NEPOTPUNA ŽENSKA REALNA GIMNAZIJA U ZAGREBU: *Izveštaj za školsku godinu 1936–37*, Godište II., Tiskara Gustav Seligmann, Zagreb, 1937., str. 10–11.

³⁴ Usp. *isto*, str. 3.

³⁵ Usp. DRŽAVNA TREĆA ŽENSKA REALNA GIMNAZIJA U ZAGREBU: *Izveštaj za školsku godinu 1937–8*, Godina III., Tiskara Gustav Seligmann, Zagreb, 1938., str. 12–13.

³⁶ Usp. *isto*, str. 18.

³⁷ Usp. *isto*, str. 5.

³⁸ Usp. DRŽAVNA TREĆA ŽENSKA REALNA GIMNAZIJA U ZAGREBU: *Izveštaj za školsku godinu 1938–39*, Godina IV., Tiskara Gustav Seligmann, Zagreb, 1939., str. 5.

³⁹ Usp. *isto*, str. 2.

⁴⁰ Usp. *isto*, str. 10–11.

⁴¹ Usp. TREĆA ŽENSKA REALNA GIMNAZIJA U ZAGREBU: *Izveštaj za školsku godinu 1939–40*, Godina V., Hrvatski tiskarski zavod d.d., Zagreb, 1940., str. 10–11.

⁴² Usp. *isto*, str. 11.

⁴³ Usp. *isto*, str. 4.

Odobreni udžbenici koji su se koristili u nastavi vjeronauka u prve dvije godine postojanja te gimnazije isti su kao oni koji su se koristili i u prva četiri niža razreda Državne prve ženske realne gimnazije:

- za 1. razred: GUDEK, D.: Biblijska povijest za učenike srednjih škola;⁴⁴
- za 2. razred: GUDEK, D.: Biblijska povijest za učenike srednjih škola;⁴⁵
- za 3. razred: PEČEK, D.: Liturgika;⁴⁶
- za 4. razred: GUDEK, D.: Nauk kršćanski za rimokatoličke učenike IV. razreda srednjih i njima sličnih škola.⁴⁷

Kada je Državna nepotpuna ženska realna gimnazija postala potpuna gimnazija sa svih osam razreda, korišteni su svi poznati udžbenici za pojedine razrede gimnazije:

- za 1. razred: GUDEK, D.: Biblijska povijest za učenike srednjih škola;⁴⁸
- za 2. razred: GUDEK, D.: Biblijska povijest za učenike srednjih škola;⁴⁹
- za 3. razred: PEČEK, D.: Liturgika;⁵⁰
- za 4. razred: GUDEK, D.: Nauk kršćanski za rimokatoličke učenike IV. razreda srednjih i njima sličnih škola;⁵¹
- za 5. razred: OBERŠKI, J.: Osnovi katoličke vjere;⁵²
- za 6. razred: ERCEGOVIĆ, A.: Katolička dogmatika;⁵³
- za 7. razred: nema odobrenih udžbenika;⁵⁴
- za 8. razred: nema odobrenih udžbenika.⁵⁵

Dnevnici Državne nepotpune ženske realne gimnazije u Zagrebu, a onda u dogledno vrijeme (Državne) treće ženske realne gimnazije, otkrivaju nam korisna saznanja o vjeroučiteljskom radu uglednog Daruvarčanina, ali i o statusu katoličkoga vjeronauka u školskom odgojno-obrazovnom sustavu Salačeva vjeroučiteljskog razdoblja. Katolički vjeronauk kao školski predmet nalazio se raspoređen unutar rasporeda sati pojedinoga razrednog odjela. Učenice nisu trebale dolaziti u suprotnu smjenu na satove katoličkoga vjeronauka. Kao zaključene završne ocjene iz katoličkoga vjeronauka prevladavaju petice i četvorke, ali mogu se pronaći i trojke, i to u ne baš malom broju!

Što se na satovima katoličkoga vjeronauka predavalo, otkrivamo u dostupnim Dnevnicima 1. a, 2. a i 4. a razreda Državne nepotpune ženske realne gimnazije u Zagrebu za

⁴⁴ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. 26822 od 20. kolovoza 1934., u: DRŽAVNA NEPOTPUNA ŽENSKA REALNA GIMNAZIJA U ZAGREBU: *Izveštaj za školsku godinu 1935–6*, Godište I., Tiskara Gustav Seligmann, Zagreb, 1936., str. 13.

⁴⁵ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. 26822 od 20. kolovoza 1934., u: *isto*.

⁴⁶ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. br. 19320 od 10. kolovoza 1932., u: *isto*.

⁴⁷ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. br. 3850 od 5. travnja 1933., u: *isto*.

⁴⁸ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. 24556 od 16. kolovoza 1934., u: DRŽAVNA TREĆA ŽENSKA REALNA GIMNAZIJA U ZAGREBU: *Izveštaj za školsku godinu 1937–8*, Godina III., Tiskara Gustav Seligmann, Zagreb, 1938., str. 26.

⁴⁹ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. 24556 od 16. kolovoza 1934., u: *isto*.

⁵⁰ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. br. 18854 od 24. srpnja 1935., u: *isto*.

⁵¹ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. br. 3850 od 5. travnja 1933., u: *isto*.

⁵² Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. br. 38840 od 28. kolovoza 1931., u: *isto*.

⁵³ Odobreno odlukom Ministra prosvjete S.N. br. 21449 od 3. lipnja 1935., u: *isto*, str. 27.

⁵⁴ Usp. *isto*.

⁵⁵ Usp. *isto*.

školsku godinu 1936./37. te 3. a razreda Državne treće ženske realne gimnazije u Zagrebu za školsku godinu 1937./38.

Nastavne jedinice koje su obrađivane u 1. a razredu jesu od stvaranja svijeta i čovjeka pa do posljednjeg doba, do dolaska Spasitelja, te navještenje Ivanova i Isusova rođenja.⁵⁶

U 2. a razredu predavala se vjeronaučna građa od rođenja i djetinjstva Isusa Krista do razlaza apostola.⁵⁷

U Dnevniku 3. a razreda školske godine 1937./38. piše da su obrađivane nastavne jedinice o liturgijskoj godini, koje su pratile sam tijekom liturgijske godine, o liturgijskim knjigama, ruhu i posuđu, zatim nastavne jedinice o detaljno razrađenim dijelovima svete mise te nastavne jedinice o obredima sakramenata.⁵⁸

U 4. a razredu školske godine 1936./37. obrađivani su članci vjere, Dekalog, sakramenti te prva i druga crkvena zapovijed.⁵⁹

U dostupnoj Razrednoj knjizi 1. a razreda Državne treće ženske realne gimnazije za školsku godinu 1942./43. uočavamo različite nastavne jedinice što se tiče tematskih područja. Sigurno je tome razlog i ratni vihor koji je učinio svoje. Te školske godine znalo je biti dana bez nastave, npr. od 3. svibnja do 17. lipnja 1943., kada je njemačka vojska zauzela zgradu škole. U prvom razredu ove školske godine bilo je govora o vjeri i vjerskim dužnostima, o stvaranju svijeta i čovjeka, o Isusu Kristu, o nebu, paklu i Božjim zapovijedima.⁶⁰

Ljetopis Državne nepotpune ženske realne gimnazije u Zagrebu, odnosno (Državne) treće ženske realne gimnazije, vidljivo donosi trag raznovrsnih aktivnosti vezanih uz vjersku dimenziju učenica. Te aktivnosti možemo podijeliti u dvije skupine:

- a) redovite vjerske aktivnosti učenica tijekom školske godine,
- b) prigodne vjerske aktivnosti učenica tijekom školske godine.

4.2. Redovite vjerske aktivnosti učenica tijekom školske godine

Pod redovitim vjerskim aktivnostima učenica tijekom školske godine ubrajamo one vjerske aktivnosti koje su redovito održavale tijekom svih školskih godina, a koje su nama važne za temu ovoga članka. Osim zapisanih aktivnosti u većini slučajeva nema posebnih zabilježbi tko ih je vodio, ali moglo bi se neizravno zaključiti da ih je Josip Salač kao vjeroučitelj u Gimnaziji vodio, organizirao, poticao i preporučivao. Redovite vjerske aktivnosti učenica tijekom školske godine su:

⁵⁶ Usp. HR-DAZG-116 Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu, sign. 23067, Dnevnik 1.a razreda Državne nepotpune ženske realne gimnazije za školsku godinu 1936./37.

⁵⁷ Usp. HR-DAZG-116 Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu, sign. 23068, Dnevnik 2.a razreda Državne nepotpune ženske realne gimnazije za školsku godinu 1936./37.

⁵⁸ Usp. HR-DAZG-116 Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu, sign. 23070, Dnevnik 3.a razreda Državne treće ženske realne gimnazije za školsku godinu 1937./38.

⁵⁹ Usp. HR-DAZG-116 Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu, sign. 23069, Dnevnik 4.a razreda Državne nepotpune ženske realne gimnazije za školsku godinu 1936./37.

⁶⁰ Usp. HR-DAZG-116 Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu, sign. 23080, Razredna knjiga 1.a razreda Državne treće ženske realne gimnazije za školsku godinu 1942./43.

- prisustvovanje svečanom slavlju Zaziva Duha Svetoga, i to uvijek dan prije početka školske godine,
- tri puta kroz školsku godinu organizirane ispovijedi i pričesti učenica (listopad, ožujak i svibanj),
- proslava sv. Katarine kao *Dies directoris*,
- sredinom ožujka duhovne vježbe,
- prisustvovanje sprovodnim obredima i misama zadušnicama preminulih učenica Gimnazije,
- prisustvovanje misi u spomen tragične pogibelji Zrinskoga i Frankopana 30. travnja,
- prisustvovanje tijelovskoj procesiji,
- prisustvovanje završetku školske godine na svečanoj misi zahvalnici.⁶¹

U dnevnicima razrednih odjela posebno je bio otisnut raspored odlaska u crkvu, a odlasci su planirani nedjeljom i blagdanom.⁶²

4.3. Prigodne vjerske aktivnosti učenica tijekom školske godine

Osim redovitih vjerskih aktivnosti učenica tijekom školske godine, koje ukazuju na činjenicu da se polagala pozornost na njegovanje vjerske dimenzije učenica kao sastavne dimenzije cjelokupnoga ljudskog bića, postojale su tijekom školske godine i prigodne vjerske aktivnosti na kojima su sudjelovale učenice.

Ljetopis školske godine 1936./37. bilježi kako je Pomladak Crvenoga križa 6. prosinca priredio u korist siromašnih učenica zabavu s programom u koji je uvrštena pjesma *Dobri sveti Nikola*, a pjevao ju je zbor učenica, te igrokaz *Sv. Nikola i krampus*, koji su izvele Danica Herceg, učenica IV. c razreda, i Zlata Regorić, učenica II. b razreda.

Gimnaziju je 8. ožujka 1937. posjetio zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac. Inspicirao je rimokatolički vjeronauk i tom zgodom održao učenicama predavanje o važnosti umnoga i moralnoga obrazovanja ženske omladine.

Državna nepotpuna ženska realna gimnazija 23. i 24. rujna 1937. seli u nove prostorije u Klaićevu ulicu. Nedugo zatim, 2. listopada, mons. dr. Stjepan Bakšić posvećuje školsku kapelicu i tom prigodom drži učenicama lijep govor o značenju religioznoga odgoja ženske omladine.

Zajedno sa svojim nastavnicima, učenice su 13. prosinca 1937. prisustvovala sprovodnim obredima dr. Antuna Bauera.

Spominjemo još dva datuma koja su zapisana u Ljetopisu školske godine 1937./38. više zbog vjeroučitelja, a ne zbog učenica. Josip Salač kao referent održao je 25. veljače struč-

⁶¹ Usp. HR-DAZG-116 Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu, sign. 24437, Ljetopis Treće ženske realne gimnazije u Zagrebu.

⁶² Usp. HR-DAZG-116 Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu, sign. 23067, Dnevnik 1.a razreda Državne nepotpune ženske realne gimnazije za školsku godinu 1936./37.; sign. 23068, Dnevnik 2.a razreda Državne nepotpune ženske realne gimnazije za školsku godinu 1936./37.; sign. 23069, Dnevnik 4.a razreda Državne nepotpune ženske realne gimnazije za školsku godinu 1936./37.; sign. 23070, Dnevnik 3.a razreda Državne treće ženske realne gimnazije za školsku godinu 1937./38.

nu konferenciju za katolički nauk vjere, a 6. svibnja nastavu katoličkoga vjeronauka inspirirao je mons. dr. Stjepan Bakšić.

Ljetopis za školsku godinu 1938./39. donosi da je, kao i prošle školske godine na isti datum, 2. listopada, Gimnaziju pohodio mons. dr. Stjepan Bakšić. Te školske godine prigoda je bila otvorenje školske kapelice. I tada je mons. dr. Stjepan Bakšić održao lijepo predavanje o značenju moralno-religioznog odgoja omladine.

Datum koji je važno spomenuti za tu školsku godinu jest 21. studenoga 1938., kada je bila održana stručna konferencija za vjeronauk, a referent je bio Stjepan Kukulja.

Misa zadušnica za pokoj duše pape Pija XI. održana je 14. veljače 1939. Toga dana nije bilo nastave.

U vezi s prigodnim vjerskim aktivnostima učenica za školsku godinu 1939./40. Ljetopis Gimnazije donosi nekoliko datuma:

- 15. listopada 1939. održana je matineja duhovne lirike,
- 22. studenoga 1939. učenice su prisustvovala duhovnom koncertu Varaždinske gimnazije u katedrali,
- 1. prosinca 1939. proslavljen je Dan ujedinjenja. Nastavnici su prisustvovali *Te Deumu* u katedrali, a učenice u školskoj kapeli.⁶³

Zaključne misli

Zaključne misli pokušat ćemo izreći kao poticaje za današnje vrijeme. Bilo bi zaista nepotpuno promatrati Josipa Salača kao katehetu, vjeroučitelja u ženskim realnim gimnazijama u Zagrebu, a da iz njegova djelovanja i vremena ne *uzmemo* određene poticaje za djelovanje danas.

1. Josip Salač bio je vjeroučitelj u državnim gimnazijama. Kao svećeniku omogućeno mu je bilo djelovanje i na tome vrlo važnom području. Iako se današnje vrijeme uvelike razlikuje od Salačeva, bilo bi poželjno te pastoralno-katehetski korisno da i danas svećenici barem nekoliko sati budu prisutni u nastavi vjeronauka u osnovnim i srednjim školama. Tako mogu biti dobra poveznica između učenika i njihovih obitelji sa župnom zajednicom. Svećenici ne bi smjeli olako napustiti školsko područje i rad u njemu kao polje evangelizacijskog i katehizacijskog djelovanja.
2. Drugi poticaj povezan je sa spomenutim organiziranim redovitim i prigodnim vjerskim aktivnostima učenica tijekom školske godine. Danas bi se trebala polagati veća pozornost na oživljavanje pastorala škole, koji bi bio u svojem djelokrugu djelovanja s raznovrsnim i ciljano ponuđenim sadržajima vjerske formacije usmjeren na učenike, njihove roditelje, učitelje i ostalo osoblje škole. Pastoral škole može provoditi jedna župna zajednica ili nekoliko župnih zajednica zajedno (međužupna suradnja) na razini dekanata ili grada.

⁶³ Usp. HR-DAZG-116 Treća ženska realna gimnazija u Zagrebu, sign. 24437, Ljetopis Treće ženske realne gimnazije u Zagrebu.

3. Josip Salač kao vjeroučitelj u državnim gimnazijama bio je pripravnik, profesorski vježbenik koji je na kraju svoga pripravničkoga staža položio profesorski ispit. Vjeroučitelji i vjeroučiteljice u Republici Hrvatskoj danas prolaze također kroz pripravnički staž i polažu stručni ispit. Svećenici vjeroučitelji koji su zaposleni u školama također prolaze kroz pripravnički staž i na kraju polažu stručni ispit. Pripravnički staž može se shvatiti kao jedan od oblika permanentnog obrazovanja koji službeno završava stručnim ispitom. No permanentno obrazovanje vjeroučitelja/ice, kao i svakog učitelja i učiteljice, traje tijekom cijeloga života. Stručni ispit po novom Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi jest prva licencija koju (vjero)učitelji/ice trebaju obnavljati svakih pet godina.⁶⁴ Za dobivanje licencije trebaju se permanentno usavršavati pomoću raznovrsnih organiziranih stručnih ponuda vezanih uz školski predmet. Kao što se Salač permanentno usavršavao tijekom svoga boravka u gimnazijama, bilo bi poželjno da se svećenici i na ovom području usavršavaju, bez obzira na to koliko će dugo raditi u školi. Kroz cijeli svoj svećenički staž surađivat će s vjeroučiteljima/icama, pa je dobro poznavati pedagoške standarde Republike Hrvatske.
4. Konfesionalni vjeronauk u vrijeme Josipa Salača bio je školski predmet ravnopravan s ostalim školskim predmetima. Time se na određen način priznala vrijednost i važnost religiozne dimenzije čovjeka kao jedne od konstruktivnih dimenzija cijelog njegova bića. Gledajući današnje vrijeme, susrećemo se u crkvenoj i društvenoj javnosti s promišljanjima o (ne)utemeljenosti katoličkoga vjeronauka unutar školskoga odgojno-obrazovnog sustava. Njegovo je mjesto unutar cjelokupnoga školskog odgoja i obrazovanja, što potvrđuju narav i utemeljenje vjeronauka u školi. Vjeronauk u školi u Republici Hrvatskoj ima konfesionalno obilježje. Redoviti je i obvezatni školski predmet za one učenike čiji ga roditelji ili skrbnici slobodno izaberu. »Konfesionalno obilježje vjeronauka utemeljeno je na univerzalnom odgojnom i kulturnom značenju religiozne činjenice za osobu, kulturu i cijelo društvo. Katolička crkva daje mu teološko-crkveno, antropološko-pedagoško i povijesno-kulturno značenje i utemeljenje.«⁶⁵ Saznanja o vjeronauku i njegovu (ne)doprinosu razvoju cjelokupne osobnosti čovjeka iz vremena prije njegova izbacivanja iz školskog odgojno-obrazovnog sustava, dakle iz Salačeva vremena, dobro je poznavati i promišljati kao bi se danas učinkovito djelovalo. Učiti na pogreškama onoga vremena kako se ne bi ponavljale danas, a dobre strane i obilježja razvijati i njegovati na početku novoga tisućljeća. Tako će vjeroučitelji i konfesionalni vjeronauk biti prepoznatljiv znak vremena koji pomaže čovjeku da svoje vrijeme proživi onako kako je Isus ostavio u svom Evangelju.

⁶⁴ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA REPUBLIKE HRVATSKE, *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*, Zagreb, 2008., čl. 117.

⁶⁵ HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2003., str. 5.

Summary

CATECHETICAL WORK OF JOSIP SALAČ IN THE FEMALE GYMNASIUMS IN ZAGREB

This article deals with the catechetical work of Josip Salač. As catechist and teacher of religion he taught catechism at the First State Female General Gymnasium and at State Incomplete Female General Gymnasium (also known as Third State Female General Gymnasium) in Zagreb. In these high schools Salač worked almost ten years, during the period between 1935 and 1943. The first part of this article covers biographical facts about Salač's life, especially regarding his catechetical work. Afterwards author delivers data about the aforementioned gymnasiums, and in the third part of the article one can find analysis of Salač's catechetical activities in the forenamed female high schools.

KEY WORDS: *Josip Salač, catechist, First State Female General Gymnasium in Zagreb, Third State Female General Gymnasium in Zagreb.*